

Käytä sinulle kuuluvia tukia ja etuuksia

Lähde: www.nivelreuma.net (Reumaliitto)
Kansaneläkelaitoksen eli Kelan ja kuntien välillä on työnjako, jolla pyritään turvaamaan yksityisten kansalaisten selviytyminen eri elämäntilanteissa. Tätä sosiaali- ja terveydenhuollon vastuualuetta kutsutaan sosiaaliturvaksi.

Kelan tehtävänä on erityisesti etuusjärjestelmien toimeenpano. Näitä etuusjärjestelmiä ovat peruseläketurva, sairausvakuutus, työttömyysturva, perhe-etuudet, kuntoutus ja sairauksien ehkäisy, vammaisetuudet, yleinen asumistuki, opintotuki ja koulumatkatuki sekä sotilasavustus. Kela myös edistää terveyttä ja tukee itsenäistä selviytymistä eri elämäntilanteissa. Kelan etuuksia haetaan Kelan lomakkeilla Kelan toimistosta.

Kunnan tehtävänä on huolehtia kuntalaisten sairaanhoidosta. Siihen kuuluu myös lääkinnällinen kuntoutus siltä osin kuin sitä ei ole säädetty kansaneläkelaitoksen tehtäväksi. Sosiaalipolitiikan tavoitteena on turvata kaikille suomalaisille taloudellisesta ja sosiaalisesta asemasta riippumatta heidän tarvitsemansa palvelut. Vammaisten osalta toiminnan painopisteitä ovat osallistumisen esteiden poistaminen, palvelut ja kuntoutus. Palvelujen järjestämisen periaatteena on yleisten palvelujen ensisijaisuus. Lisäksi laissa säädetään vammaisten henkilöiden palvelujen järjestämisestä yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Kunnanhallitus voi asettaa vammaisneuvoston, jonka tehtävänä on edistää ja seurata kunnallishallinnon eri aloilla tapahtuvaa toimintaa vammaisten henkilöiden kannalta.

Kunnan palveluista saa lisätietoa oman kunnan sosiaalitoimesta. Yleensä ensin sovitaan henkilökohtainen tapaaminen ja kartoitetaan palvelujen tarve. Suositusten ja lisäselvitysten tarve vaihtelee tapauskohtaisesti.

Asunnon muutostyöt (lisätietoja kunnan sosiaalitoimesta)

Vammaispalvelulain perusteella vaikeavam-

maiselle henkilölle korvataan vamman vuoksi välttämättömistä asunnon muutostöistä aiheutuvat kohtuulliset kustannukset. Tavallisia muutostöitä ovat esimerkiksi kylpyhuoneen ja keittiön muutostyöt, ovien leventäminen, kynnysten poistaminen ja luiskien rakentaminen.

Myös muutostöiden suunnittelukustannukset ja asuntoon kiinteästi asennettavat välineet voidaan korvata. Asuntoon kuuluvia välineitä ja laitteita ovat esimerkiksi turvahälytyslaitteet, hissit ja tekstipuhelimet. Korvauksen saaminen ei ole sidoksissa hakijan taloudelliseen tilanteeseen tai kunnan talousarvioon varattuihin määrärahoihin (subjektii-vinen oikeus).

Auton hankintatuki (lisätietoja kunnan sosiaalitoimesta)

Kotikunta voi myöntää kunnan talousarvioon varattujen määrärahojen puitteissa vammaiselle henkilölle tukea auton hankintaan. Perusteena tuen myöntämiselle on, että vamma vaikeuttaa henkilön liikkumista. Tuen saamisesta tulee neuvotella kunnan sosiaalitoimiston kanssa ennen auton ostamista. Tukea voi hakea kuuden kuukauden kuluessa kustannusten syntyisestä.

Autoveron palautus (lisätietoja tullista)

Autoveron palautus voidaan myöntää henkilölle, jolla on tietyn tasoinen vammasta tai sairaudesta aiheutuva haitta:

- henkilölle, jonka liikunta- tai näkövammasta aiheutuva pysyvä haitta-aste on vähintään 80 prosenttia ja jonka henkilökohtaiseen käyttöön auto tulee.
- henkilölle, jonka vammasta tai sairaudesta aiheutuva pysyvä haitta-aste on vähintään 60 prosenttia ja jolle auto on työn, toimen tai ammattiin valmistumista varten tapahtuvan opiskelun hoitamiseksi olennaisen tarpeellinen.
- henkilölle, jonka liikuntakyky on alaraajan tai alaraajojen puuttumisen tai toiminnan vajavuuden vuoksi alentunut siten, että hänen pysyvä haitta-asteensa on vähintään 40 prosenttia ja jolle auto on työn, toimen tai ammattiin valmistumista varten

tapahtuvan opiskelun hoitamiseksi olennaisen tarpeellinen.

Kahdessa ensimmäiseksi kuvatussa tapauksessa autovero palautetaan kokonaan, kuitenkin enintään 3 770 euroa (vuonna 2004). Viimeiseksi kuvatussa tapauksessa palautetaan 60 prosenttia veron määrästä, kuitenkin enintään 2460 euroa (vuonna 2004). Ajokortissa olevan merkinnän tai lääkärinlausunnon perusteella automaattivaihteista autoa käyttävälle palautetaan autoveroa kahden ensimmäiseksi kuvatun tapauksen mukaisesti enintään 4 980 euroa (vuonna 2004).

On suositeltavaa hakea autoveron palautusta ennen auton hankkimista, mutta hakemus voidaan tehdä myös auton hankkimisen jälkeen. Tällöin palautusta on haettava kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun hakija on merkitty auton omistajaksi. Myönteinen ennakkopäätös on voimassa kuusi kuukautta. Auto on ostettava tänä aikana.

Autoveron palautushakemus on vapaamuotoinen. Hakemukseen tulee liittää lääkärinlausunto vamman laadusta ja sen aiheuttamasta pysyvästä haitta-asteesta sekä selvitys auton olennaisesta tarpeesta toimen tai työn hoitamisessa tai ammatin opiskelussa. Lisäksi tarvitaan oikeaksi todistettu jäljennös hakijan ajokortista ja muut hakemuksen ratkaisuun vaikuttavat selvitykset. Mikäli autoveronpalautusta haetaan jo ostettuun autoon, tarvitaan hakemukseen myös muita selvityksiä.

Autoveron palautusta haetaan asuinpaikasta riippumatta Hangon Eteläiseltä tullipiiriltä, osoitteella Hangon tulli, 10900 Hanko.

Eläkkeensaajan hoitotuki

Eläkkeensaajan hoitotuki on tarkoitettu tukemaan sairaan tai vammaisen eläkkeensaajan kotona asumista ja siellä tapahtuvaa hoitoa sekä korvaamaan erityiskustannuksia, jotka aiheutuvat sairaudesta tai vammaisuudesta.

Hoitotuen saaminen edellyttää, että toimintakyky on heikentynyt ainakin vuoden ajaksi. Toimintakyvyn heikentymisellä tarkoitetaan, että hakijan kyky huolehtia itsestään ja toiminnoistaan jokapäivä-

sessä elämässä on vaikeutunut.

Hakijan tulot ja varallisuus eivät vaikuta hoitotuen myöntämiseen. Tukea voidaan myöntää maksimissaan vuoden ajalta takautuvasti. Hoitotuesta ei makseta veroa. Hoitotuki voidaan myöntää määräaikaisena tai jatkuvana ja tuen määrä voi muuttua tai se voi lakata, jos tuen saajan olosuhteet muuttuvat.

Hoitotuki on jaettu kolmeen luokkaan. Alimman hoitotuen saaminen edellyttää säännöllistä apua tai valvontaa henkilökohtaisissa toiminnoissa, kotitaloustöissä ja asiainnissa tai erityiskustannuksia.

Korotetun hoitotuen edellytyksenä on monissa henkilökohtaisissa toiminnoissa tarvittava päivittäinen aikaavievä toisen henkilön apu, huomattava ohjauksen tai valvonnan tarve tai huomattavat erityiskustannukset.

Erityishoitotuen saaminen edellyttää jatkuvaa hoidon ja valvonnan tarvetta tai erittäin huomattavia erityiskustannuksia.

Hoitotuen määrä on (vuonna 2004):

- Hoitotuki 51,79 euroa/kuukausi
- Korotettu hoitotuki 128,93 euroa/kuukausi
- Erityishoitotuki 257,84 euroa/kuukausi

Hoitotukea haetaan Kelalta lomakkeella Eläkkeensaajien hoitotuki/vammaistukihakemus (EV 256). Hakemuksessa tulee kertoa millä tavalla sairaus rajoittaa jokapäiväisessä elämässä toimimista. Liitteeksi tarvitaan hoitavalta lääkäriltä lääkärinlausunto C tai lääkärinlausunto B, jos se sisältää riittävästi tietoa hoitotuen ratkaisemiseksi. Kelan paikallistoimisto antaa hakemusasiassa kirjallisen päätöksen.

Eläkkeet

Suomessa on kaksi toisiaan täydentävää lakisääteistä eläkejärjestelmää, ansioeläke ja kansaneläke. Eläketurva muodostuu yhdestä tai useammasta ansioeläkkeestä. Ansioeläkkeet ansaitaan omalla palkkatyöllä ja yrittämisellä. Eläketurvaa täydentää Kelan maksama kansaneläke mikäli ansioeläkkeiden määrä jää pieneksi. Joitakin

eläkkeitä voidaan maksaa joko ansioeläkkeenä tai kansaneläkkeenä elämäntilanteesta riippuen.

Eläkkeistä saa lisää tietoa Työeläke.fi-palvelusta, Eläketurvakeskuksesta (ETK), Valtiokonttorista, Kelasta, työeläkelaitoksilta, Kuntien eläkevakuutuksesta ja vakuutusyhtiöistä.

Kuntoutustuki

Työkyvyttömyyseläkkeen voi saada myös määräaikaisena kuntoutustukena hakijan hoidon tai kuntoutumisen ajaksi. Kuntoutustuen edellytyksenä on, että hakijalle on laadittu hoito- tai kuntoutussuunnitelma tai että sitä valmistellaan. Kuntoutustuen määrä on sama kuin normaalin työkyvyttömyyseläkkeen.

Määräaikaiseen kuntoutustukeen voi hakea jatkoa toimittamalla Kelaan uuden lääkärinlausunnon, joka voi olla B-lausunto, erillinen hoito- tai kuntoutussuunnitelma, E-lausunto tai epikriisi.

Osa-aikaeläke

Osa-aikaeläkkeen edellytyksenä on, että hakija on 58-64 -vuotias (vuonna 1946 tai sitä ennen syntyneillä alaikäraja on 56 vuotta). Hakijan tulee olla ansainnut työeläkettä viimeisen 15 vuoden aikana vähintään viisi vuotta. Hakijan tulee olla ollut kokopäiväisessä ansiotyössä viimeisen puolentoista vuoden aikana vähintään 12 kuukautta ja työpanosta tulee vähentää siirtymällä osa-aikatyöhön.

Hakijan kokoaikatyön tulee olla hänen työalallaan sovitun kokoaikatyön mukaista. Jos hakijalla on rinnakkaisia työsuhteita, tulee niiden yhteenlasketun työajan olla vähintään 35 tuntia viikossa. Siten esimerkiksi lyhennettyä työviikkoa tekevää ei pidetä kokoaikatyössä olevana.

Osa-aikaeläkettä eivät saa jo ennestään osa-aikaisessa työssä olevat eivätkä henkilöt, jotka eivät ole ansiotyössä tai ovat sitä vain satunnaisesti. Hakija voi olla työttömänä tai sairaslomalla ennen osa-aikaeläkkeen alkamista, mutta enintään yhteensä kuusi kuukautta viimeisen puolentoista vuoden aikana.

Osa-aikaeläkettä haetaan Kelalta OE-lomakkeella. Koska osa-aikaeläke edellyttää osa-aikatyötä, on suositeltavaa jättää osa-aikaeläkehakemus sen jälkeen, kun osa-aikatyöstä on sovitettu työnantajan kanssa.

Osatyökyvyttömyyseläke

Osatyökyvyttömyyseläke on tarkoitettu työntekijälle tai yrittäjälle, jonka työkyky on alentunut sairauden vuoksi. Työkykyä on kuitenkin jäljellä niin paljon, että työntekijän on mahdollista tehdä osa-aikatyötä tai muuta, ehkä entistä kevyempää työtä.

Saadakseen eläkettä tulee hakijan ansiotason alentua sairauden vuoksi vähintään 40 prosenttia. Ansioiden aleneminen voi johtua esimerkiksi siitä, että työaika lyhennetään tai työtehtävät muuttuvat. Osatyökyvyttömyyseläke ei kuitenkaan edellytä osa-aikatyötä. Osatyökyvyttömyyseläkkeen voi saada myös työttömyyspäivärahaa saava työtön. Työttömyyspäivärahasta vähennetään osatyökyvyttömyyseläkkeen määrä. Osatyökyvyttömyyseläkkeen määrä on puolet täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä.

Osatyökyvyttömyyseläkettä haetaan Kelalta T-lomakkeella. Hakemuksen liitteeksi tarvitaan lääkärinlausunto B ja muut selvitykset, joihin hakija vetoaa. Osatyökyvyttömyyseläkkeen hakija voi saada ennakkopäätöksen eläkeoikeudestaan vielä työssä ollessaan ja tehdä sen jälkeen ratkaisunsa työssä jatkamisesta. Ennakkopäätös sitoo eläkelaitosta yhdeksän kuukautta.

Työkyvyttömyyseläke

Kun sairaus johtaa työkyvyttömyyteen, haetaan ensin yleensä sairauspäivärahaa. Sairauspäivärahaa maksetaan enintään 300 arkipäivältä. Jos sairaus pitkittyy, haetaan työkyvyttömyyseläkettä. Kun Kela on maksanut sairauspäivärahaa 150 arkipäivää, se lähettää yleensä tiedotteen kuntoutusmahdollisuuksista ja eläkkeen hakemisesta.

Työkyvyttömyyseläkettä haetaan lomakkeella Työkyvyttömyyseläkehakemus T, joka on sama

kuin yksilöllistä varhaiseläkettä haettaessa. Hake-
mukseen liitetään lääkärinlausunto B sekä muut
selvitykset, joihin hakija vetoaa. Työkyvyttömyys-
eläkettä voi hakea takautuen vuoden ajalta.

Henkilökohtainen avustaja (lisätietoja kunnan sosiaali-toimesta)

Vammaispalvelulain mukaan kunta voi korvata
vammaiselle henkilölle henkilökohtaisen avustajan
palkkaamisesta aiheutuvat kustannukset mikäli
henkilö tarvitsee runsaasti apua jokapäiväiseen
elämiseen liittyvissä asioissa kotona, asiointissa,
opiskelussa, työssä, harrastuksissa ja yhteiskun-
nallisessa osallistumisessa. Palveluasuminen voi-
daan toteuttaa henkilökohtaisen avustajan avulla
vammaisesta henkilön omassa kodissa. Järjestel-
män tavoitteena on helpottaa vammaisesta henkilön
itsenäistä elämää ja välttää laitossijoituksia.

Vammainen henkilö toimii avustajan työn-
antajana, mutta kunnan on neuvottava ja autettava
avustajan palkkaukseen liittyvissä asioissa. Alle
15-vuotiaan lapsen henkilökohtaisen avustajan
työsopimuksen tekee huoltaja tai huoltajan anta-
malla luvalla lapsi.

Kuljetuspalvelut (lisätietoja kunnan sosiaali- toimesta)

Vaikeavammaisella henkilöllä, jolla on erityisiä
vaikeuksia liikkumisessa eikä hän voi vammansa
vuoksi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä, on
oikeus vammaispalvelulain mukaan käyttää kulje-
tuspalveluja ja tarvittaessa saattajaa. Oikeus kos-
kee työn, opiskelun, asioimisen, yhteiskunnallisen
osallistumisen sekä virkistymisen vuoksi tehtäviä
matkoja. Kuljetuksista voidaan periä julkisen lii-
kenteen mukainen maksu.

Kunnan erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin
kuuluvat välttämättömät opiskelu- ja työmatkat
sekä vähintään 18 muuta niin sanottua vapaa-ajan
matkaa kuukaudessa. Nämä matkat voivat ulottua
henkilön asuinkunnan tai lähikuntien alueelle tai
henkilön toiminnan kannalta tärkeisiin kohteisiin.

Kuntoutusraha

Kela maksaa kuntoutusrahaa, kun kuntoutuksen
tavoitteena on kuntoutujan työelämässä pysymi-
nen, työelämään palaaminen ja sinne tulo.

Kuntoutusraha turvataan kuntoutujan toimeentu-
loa kuntoutuksen ajalta. Joissakin tilanteissa
kuntoutusrahaa voi saada myös kuntou-
tuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkami-
sen sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta.

Kuntoutusrahan saaminen edellyttää, että
hakijalla on Kelan tai muun kuntoutuksen
järjestäjän tekemä kuntoutuspäätös kuntoutuksen
kustantamisesta.

Kuntoutusraha määräytyy yleensä hakijan
verotetun vuosityötulon mukaan. Kuntoutusrahan
laskentaperusteet ovat samat kuin sairauspäivä-
rahassa. Ammatillisen kuntoutuksen ajalta
kuntoutusraha on kuitenkin sairauspäivärahasta
poiketen 75 prosenttia. Vaikka hakijalla ei olisi tu-
loja, on kuntoutusrahan määrä aina vähintään
11,45 euroa (vuonna 2004) päivässä. Ammatilli-
sessa kuntoutuksessa olevan vähimmäis-
kuntoutusraha on 16,27 euroa (vuonna 2004) päi-
vässä.

Kuntoutusrahaa maksetaan omavastuuajan jäl-
keen. Omavastuu-aika on tilanteesta riippuen 1-30
päivää, yleensä kuntoutuksen alkamispäivä ja 9
seuraavaa arkipäivää. Joissakin tapauksissa
omavastuu-aikaa ei ole lainkaan.

Kuntoutusrahaa haetaan Kelalta lomakkeella
Kuntoutusraha-hakemus Ku 112. Liitteeksi tarvi-
taan joko kuntoutuspäätös tai lomake KU114 (jos
se on tehty muualla kuin Kelassa) sekä tarvittaes-
sa työnantajan todistus palkasta. Kuntoutusrahaa
on haettava neljän kuukauden kuluessa siitä päi-
västä, josta alkaen sitä halutaan saada.

Lääkekulut

Kela korvaa osan niiden lääkärin määräämien
lääkkeiden kustannuksista, joille on hinta-
lautakunnan vahvistama tukkuhinta. Lääkkeiden li-
säksi korvausta maksetaan perusvoiteista ja
kliinisistä ravintovalmisteista, joita lääkäri on mää-
rännyt sairauden hoitoon.

Kela-kortin esittämällä korvauksen saa yleensä
jo apteekissa. Lääkärin määräämä lääkevalmiste
voidaan asiakkaan suostumuksella vaihtaa aptee-

kissa halvempaan vastaavaan valmisteeseen.

Lääkeostoista maksetaan korvauksia kolmessa eri korvausryhmässä, joissa on kiinteä omavastuu.

* Peruskorvaus on 50 prosenttia kustannuksista, jotka ylittävät 10 euron omavastuun ostokertaa kohti.

* Alempi erityiskorvaus on 75 prosenttia kustannuksista, jotka ylittävät 5 euron omavastuun ostokertaa kohti.

* Ylempi erityiskorvaus on 100 prosenttia kustannuksista, jotka ylittävät 5 euron omavastuun ostokertaa kohti.

Eräiden lääkkeiden korvausoikeutta haetaan erikseen Kelan toimistosta. Samoin erikseen haetaan oikeutta tiettyjen pitkäaikaissairauksien lääkkeiden erityiskorvaukseen.

Lääkekuluilla on vuotuinen omavastuuraja, jonka ylittävistä kuluista voi hakea lisäkorvausta. Omavastuuraja on 604,72 euroa (vuonna 2004). Kela seuraa asiakkaan maksamia lääkekustannuksia ja lähettää omavastuurajan täytyessä asiasta ilmoituksen ja menettelyohjeet korvauksen hakemiseksi. Omavastuurajan ylimenevä määrä tarpeellisista lääkekustannuksista korvataan hakijalle kokonaan, kun korvattava määrä on yli 16,82 euroa (vuonna 2004). Lisäkorvausta haettaessa on mukaan liitettävä kuitit lääkeostoista tai apteekin miinuskirja.

Matka-alennuksia

Finnair myöntää noin 70 prosentin seniorialennuksen eläkeläisille, jotka saavat Kelalta tai työeläkejärjestelmän kautta vanhuus-, työkyvyttömyys-, yksilöllistä varhais-, rintamasotilas-, työttömyys- tai varhennettua vanhuuseläkettä. Alennus koskee myös invalideja, joilla on vähintään 80 prosentin invaliditeetti. Alennus ei koske osa-aikaeläkkeellä olevia. Oikeus seniorihintaan on todistettava henkilöllisyystodistuksella (vanhuuseläke), eläkepäätoöksellä, työeläkelaitosten eläkekortilla tai kuvallisella, Finnairin yritystunnuksella varustetulla Kela-kortilla tai lääkärintodistuksella (invaliditeetti). Seniorihintaisia paikkoja on rajoitusti.

VR myöntää 50 prosentin eläkeläisalennuksen

65 vuotta täyttäneille sekä henkilöille, joille on myönnetty Kelan tai työeläkejärjestelmän mukainen eläke. Alennus ei koske osa-aikaeläkkeellä olevia. Alennuksen saadakseen on alle 65-vuotiaiden eläkeläisten esitettävä joko VR:n eläkeläiskortti, kuvallinen Kela-kortti, jossa on tunnus VR tai teksti "eläkkeensaaja" tai Työeläkkeensaaja-kortti, jossa on teksti VR ja tämän kortin kanssa on esitettävä virallinen henkilökortti. Alennuksen saadakseen on 65 vuotta täyttäneiden esitettävä poliisiviranomaisen myöntämä henkilökortti, passi, ajokortti, kuvallinen Kela-kortti, kuvallinen pankkikortti tai VR:n eläkeläiskortti.

Matkahuolto myöntää 30 prosentin alennuksen yhdensuuntaiselta matkalta, jonka pituus on vähintään 80 km. Alennuksen saavat sekä kokopäiväiset eläkeläiset että määräaikaeläkkeellä olevat. Alennuksen saa esittämällä kuvallisen Kela-kortin, jossa on "Eläkkeensaaja"-merkintä ja Matkahuollon/VR:n/Finnairin liikemerkki, Tela-kortti tai Matkahuollon oma eläkeläiskortti. 65 vuotta täyttäneet saavat alennuksen myös esittämällä henkilöllisyystodistuksen.

Kunnan liikennelaitokset ja liikennöitsijät myöntävät invalidilippuja ja alennuksia erilaisin perustein paikkakunnasta riippuen. Lisätietoja saa oman kunnan liikennelaitoksilta ja liikennöitsijöiltä.

Matkakulut

Kela korvaa sairauden ja kuntoutuksen vuoksi tehtyjen matkojen kuluja. Korvausta voi hakea matkoista lääkäriin, lääkärin määräämään tutkimukseen tai hoitoon terveyskeskukseen, sairaalaan tai yksityiselle lääkäriasemalle. Kela ei korvaa apteekkiin erikseen tehtyä lääkkeiden haku-
matkaa.

Matkakulut korvataan omavastuun ylittävältä osalta. Sairaudesta aiheutuneen matkan omavastuu on 9,25 euroa (vuonna 2004) ja kuntoutuksen vuoksi tehdyn matkan omavastuu on 7,57 euroa (vuonna 2004) yhteen suuntaan tehdyltä matkalta.

Matkakuluissa on kalenterivuoden mukainen omavastuukatto. Sairaudesta aiheutuviissa matkoissa vuotuinen omavastuu on 157,26 euroa (vuonna 2004). Kuntoutusmatkoissa vuotuinen

omavastuu on 151,37 euroa (vuonna 2004). Omavastuurajan täytyessä Kela lähettää asiasta ilmoituksen sekä hakemuslomakkeen. Sen jälkeen tehdyt matkat korvataan kokonaan.

Matkakulujen korvausta haetaan Kelalta matkakorvaushakemuksella SV4 kuuden kuukauden kuluessa maksun suorittamisesta. Yleisillä kulkuneuvoilla tehdystä matkasta ei yleensä tarvita kuittia vaan selvitys matkan kohteesta riittää. Jos matka on tehty erityiskulkuneuvolla kuten taksilla tarvitaan maksusta kuitti ja selvitys erityiskulkuneuvon tarpeellisuudesta.

Omaishoidon tuki (lisätietoja kunnan sosiaali-toimesta)

Omaishoidon tuella tarkoitetaan hoidon tai muun huolenpidon turvaamiseksi annettavaa korvausta ja palveluja. Tuen tarkoituksena on ehkäistä laitoshoidon sijoittuminen. Tukea maksetaan vammaisen henkilön hoitajalle, joka on tavallisesti omainen. Hoitopalkkio porrastetaan hoidon sitovuuden ja vaativuuden mukaan. Hoitopalkkion suuruus vaihtelee kunnittain. Hoitopalkkion vähimmäismäärä on 229,29 euroa (vuonna 2004) kuukaudessa. Tuki on hoitajalle verotettavaa ja eläketurvaan oikeuttavaa tuloa.

Hoitaja ja kunta tekevät hoidosta sopimuksen, johon liittyy hoito- ja palvelusuunnitelma. Siitä tulee ilmetä omaishoitajan hoidon lisäksi tarvittavat muut palvelut sekä miten hoito järjestetään omaishoitajan vapaan aikana.

Palveluasuminen (lisätietoja kunnan sosiaali-toimesta)

Kunnan on järjestettävä palveluasuminen vaikeavammaiselle henkilölle, joka tarvitsee vammansa tai sairautensa vuoksi apua päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa jatkuvasti, vuorokauden eri aikoina tai muuten erityisen runsaasti.

Vammaispalvelulain mukaiseen palveluasumiseen kuuluvat asunto sekä asumiseen liittyvät palvelut. Palveluja tulee järjestää tarpeen mukaan. Palveluasuminen voidaan toteuttaa joko vammaisen henkilön omassa asunnossa järjestämällä sinne tarpeelliset palvelut tai palvelutalossa,

palveluasumisryhmässä tai vastaavassa.

Palveluasumiseen liittyvät palvelut voidaan järjestää esimerkiksi kotipalvelun, kotisairaanhoidon, omaishoidon tuen tai henkilökohtaisen avustajan avulla tai yhdistämällä näitä tukimuotoja. Kun palveluasumispäätös on tehty, ovat nämä palvelut maksuttomia.

Kun palveluasuminen on järjestetty henkilökohtaisen avustajan avulla, henkilökohtainen avustaja on subjektiivinen oikeus, jolloin määrärahoihin perustuvaa rajaa ei voi käyttää perusteena palvelujen ja tukitoimien määrälle.

Sairauspäiväraha

Sairauspäiväraha korvaa työkyvyttömyydestä aiheutuvaa ansionmenetystä jos hakija menettää ansiotulonsa ja on ollut työssä kolmen kuukauden ajan ennen työkyvyttömäksi tuloaan. Mikäli hakijan kolmen kuukauden työssäoloedellytys ei täyty, on päivärahan suuruus 11,45 euroa (vuonna 2004) arkipäivältä sen jälkeen, kun työkyvyttömyys on kestänyt yhtäjaksoisesti 55 päivää.

Sairauspäivärahaa voi saada enimmillään 300 päivää. Jos sairaus jatkuu yli vuoden, voi sairastunut hakea työkyvyttömyyseläkettä.

Päiväraha maksetaan yleensä verotetun vuosityötulon mukaan. Nämä tiedot Kela saa suoraan verottajalta. Myös vähätuloinen tai tuloton voi hakea Kelasta sairauspäivärahaa. Tällöin päivärahaa maksetaan vähintään 11,45 euroa (vuonna 2004) arkipäivältä sen jälkeen, kun työkyvyttömyys on kestänyt yhtäjaksoisesti yli 55 päivää.

Sairauspäivärahaa haetaan Kelalta lomakkeella SV8, sairauspäiväraha hakemus. Hakemukseen tulee liittää lääkärinlausunto työkyvyttömyydestä. Haku-aikaa on neljä kuukautta siitä, kun oikeus päivärahaan on alkanut.

Terveydenhuollon maksukatto

Kunnallisen terveydenhuollon asiakasmaksuissa on 590 euron (vuonna 2004) maksukatto kalenterivuotta kohti. Maksukattoon lasketaan mukaan terveyskeskuksen avosairaanhoidon lääkäripalvelut,

fysioterapia, sarjahoito, sairaalan poliklinikkamaksut, päiväkirurgian maksu ja lyhytaikaisen laitoshoidon maksut sekä terveydenhuollon että sosiaalihuollon laitoksissa.

Maksukaton täytyttyä asiakas saa avohoidon palvelut pääsääntöisesti maksutta. Lyhytaikaisen laitoshoidon hoitopäivämaksu alenee 12 euroon maksukaton saavuttamisen jälkeen. Alle 18-vuotiaiden lasten maksut otetaan huomioon huoltajan maksukatossa.

Maksukattoon ei lasketa mukaan maksuja esimerkiksi hammashoidosta, sairaankuljetuksesta, lääkärintodistuksista, erikoismaksuluokan lisämaksuja, yksityislääkärin läheteellä tehtävien laboratorio- ja kuvantamistutkimusten (esimerkiksi röntgen-, ultraääni- tai magneettikuvaus) maksuja eikä tulosidonnaisia maksuja.

Asiakkaan on itse seurattava maksukaton täyttymistä ja säilytettävä kuitit. Ne on tarvittaessa esitettävä ennen kuin saa todistuksen maksukaton täyttymisestä. Todistuksen saa terveyskeskuksesta tai muusta julkisesta terveydenhuollosta. Seuranta helpottaa monesta terveyskeskuksesta saatava seurantakortti. Jos asiakasmaksut ovat ylittäneet 590 euroa, on asiakkaalla oikeus saada ylimenevä summa palautuksena takaisin.

Toimeentulotuki

Toimeentulotuki on viimesijainen taloudellinen tuki, jota voi saada kun henkilön tai perheen tulot ja varat eivät riitä välttämättömiin jokapäiväisiin menoihin. Tuki määrätään yleensä kuukaudeksi kerrallaan. Tuen myöntäminen on kuntien tehtävä.

Toimeentulotukeen kuuluvat perusosa ja lisäosa. Perusosa sisältää ravintomenot, vaatemenot, vähäiset terveydenhuoltomenot, henkilökohtaisen puhtauden ja kodin puhtauden menot, paikallisliikenteen maksut, lehtitilaukset, televisiolut ja puhelimen käytön. Lisäksi perusosalla pitää kattaa 7 prosenttia asumismenoista. Perusosan lisäksi voidaan maksaa lisäosaa kattamaan esimerkiksi asumismenoja, suuria terveydenhuollon menoja sekä perheen tai henkilön erityisistä olosuhteista aiheutuvia menoja.

Vammaisen pysäköintilupa

Poliisi voi myöntää vaikeasti vammaiselle henkilölle tai vaikeasti vammaisen henkilön kuljettamista varten pysäköintiluvan. Pysäköintiluvalla saa pysäköidä alueelle, jossa se on muutoin liikenne-merkein kielletty jos muut tieliikennelaitoksen säädökset eivät sitä kiellä. Luvalla saa myös pysäköidä maksutta maksulliselle pysäköintipaikalle.

Vammaisen pysäköintilupa on voimassa kaikissa Euroopan Unionin jäsenvaltioissa. Pysäköintilupa on voimassa enintään 10 vuotta tai jos vamma on tilapäinen, vamman todennäköisen kestoajan.

Vammaisen pysäköintilupa haetaan poliisilta sieltä saatavalla lomakkeella. Lupaa hakiessaan hakijalla tulee olla mukanaan kaksi passi- valokuvaa ja lääkärin antama todistus sairauden tai vamman laadusta ja vaikeusasteesta.

Vammaistuki

Vammaistuki on tarkoitettu taloudelliseksi korvaukseksi helpottamaan jokapäiväistä elämää, kun sairaus aiheuttaa avuntarvetta, haittaa, palvelusten tarvetta ja erityiskustannuksia. Erityiskustannukset ovat sairauden tai vamman aiheuttamia tarpeellisia ylimääräisiä kustannuksia tavanomaisen elämän toiminnoissa, työssäkäynnissä tai opiskelussa. Näitä kustannuksia voi syntyä esimerkiksi sairaanhoidosta, matkoista, palveluista tai ruokavaliosta.

Vammaistuen saaminen edellyttää, että hakijan toimintakyky on heikentynyt vähintään vuoden ajan. Toimintakyvyn katsotaan heikentyneen silloin, kun sairaus tai vamma heikentää hakijan kykyä huolehtia itsestään, selviytyä välttämättömistä kotitaloustöistä sekä työ- ja opiskelutehtävistä. Toimintakyvyn heikkenemistä arvioidessa haitalla tarkoitetaan sairaudesta tai vammasta aiheutuvaa yleistä haittaa tavanomaisessa elämässä. Haittaa arvioidaan lääketieteellisen haitan, avuntarpeen ja erityiskustannusten perusteella.

Hakijan tulot ja varallisuus eivät vaikuta vammaistuen myöntämiseen. Vammaistuesta ei makseta veroa. Vammaistuki voidaan myöntää määrä-

aikaisena tai jatkuvana ja tuen määrä voi muuttua tai se voi lakata, jos tuen saajan olosuhteet muuttuvat. Vammaistukea maksetaan takautuvasti enintään vuoden ajalta.

Vammaistuki on jaettu kolmeen luokkaan. Alinta vammaistukea voi saada hakija, jolle sairaus tai vamma aiheuttaa olennaista haittaa ja jatkuvia erityiskustannuksia.

Korotettua vammaistukea voi saada hakija, jolle sairaus tai vamma aiheuttaa huomattavaa haittaa tai huomattavia erityiskustannuksia. Tukea voi saada myös mikäli hakija tarvitsee jatkuvaa ohjautusta tai valvontaa tai säännöllisesti apua henkilökohtaisissa toiminnoissa, kotitaloustöissä ja kodin ulkopuolisessa asiointissa. Hakija tarvitsee apua pukeutumisessa, peseytymisessä, ruokailussa, liikkumisessa ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyvissä toiminnoissa. Korotettua vammaistukea voidaan maksaa myös pelkkien erityiskustannusten perusteella, jolloin kyseisiä kustannuksia tulee olla vähintään maksettavan tuen verran.

Eritysvammaistukeen on oikeutettu vaikeasti vammaisen hakija. Tukea voi saada myös hakija, joka tarvitsee paljon päivittäistä apua henkilökohtaisissa toiminnoissa tai jos sairaus tai vamma aiheuttaa huomattavia erityiskustannuksia. Liikunta-kyvytön on aina oikeutettu erityisvammaistukeen. Eritysvammaistukea voidaan maksaa myös pelkkien erityiskustannusten perusteella, jolloin kyseisiä kustannuksia tulee olla vähintään maksettavan tuen verran.

Vammaistuen määrä on (vuonna 2004):

- * Alin vammaistuki 77,32 euroa/kuukausi
- * Korotettu vammaistuki 180,43/kuukausi
- * Eritysvammaistuki 335,09 euroa/kuukausi

Vammaistukea haetaan Kelalta lomakkeella Eläkkeensaajien hoitotuki/vammaistukihakemus (EV 256). Hakemuksessa tulee kertoa miten sairaus rajoittaa jokapäiväisessä elämässä toimimista. Liitteeksi tarvitaan hoitavalta lääkäriltä lääkärinlausunto C tai lääkärinlausunto B, jos se sisältää riittävästi tietoa vammaistuen ratkaisemiseksi. Kelan paikallistoimisto antaa hakemusasiassa kir-

jallisen päätöksen.

Vapautus ajoneuvoverosta (lisätietoja Ajoneuvohallintokeskuksen veroneuvonnasta)

Vammaisen henkilö voi saada vapautuksen ajoneuvoverosta. Vapautuksen saa ilman hakemusta mikäli hakija on saanut autoveronpalautuspäätöksen ja tästä on merkintä ajoneuvorekisterissä. Mikäli autoveronpalautus ei ole ajoneuvohallintokeskuksen tiedossa, pitää vapautusta hakea erikseen. Vapautuksen voivat saada myös henkilöt, joilla on vammaisten pysäköintilupa. Vapautusta haetaan Ajoneuvohallintakeskuksesta sieltä saatavalla lomakkeella.

Verotus (lisätietoja Verohallituksesta)

Verotuksessa voidaan huomioida pitkäaikaissairauden vaikutus veronmaksukykyä vähentävänä tekijänä.

Invalidivähennys

Vammaisuuden perusteella verotuksessa voi saada invalidivähennyksen. Siihen on oikeus henkilöllä, jolla on sairaudesta, viasta tai vammasta aiheutunut pysyvä haitta-aste vähintään 30 prosenttia. Täyden vähennyksen saa henkilö, jonka haitta-aste on 100 prosenttia. Jos haitta-aste on pienempi, on invalidivähennys haitta-asteen mukainen prosenttimäärä täydestä vähennyksestä. Vähennyksen saadakseen tulee esittää lääkärin todistus, josta ilmenee haitta-aste ja alkamisajankohta. Verottaja tekee vähennyksen viran puolesta ensimmäisen vähennyskerran jälkeen. Täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavan henkilön haitta-asteeksi katsotaan 100 prosenttia ja osaeläkettä saavan 50 prosenttia ilman eri selvitystä. Invalidivähennyksen voi saada sekä valtion- että kunnallisverotuksessa. Vuoden 2003 valtionverotuksessa täyden invalidivähennyksen määrä on 115 euroa. Vähennys tehdään valtion tuloverosta. Kunnallisverotuksessa ei eläketulosta ole mahdollista saada invalidivähennystä ellei eläkkeensaajalla ole jo vuonna 1982 ollut veronalaista eläketuloa. Mikäli eläkkeensaajalla on ollut veronalaista eläketuloa jo vuonna 1982, saa hän kunnallisverotuksessa vuoden 1982 mukaisen invalidiprosentin mukaisen vähennyksen. Kunnallisverotuksessa täysi invalidivähennys on 440

euroa vuoden 2003 verotuksesta. Vähennys tehdään muusta puhtaasta ansiotulosta kuin eläketulosta. Invalidivähennystä voi hakea takautuvasti viiden vuoden ajalta.

Veronmaksukykyyn alentumisvähennys

Vähennys on harkinnanvarainen. Vähennyksen enimmäismäärä on 1400 euroa vuoden 2003 verotuksessa. Verovelvollisen ja hänen perheensä tulot ja varallisuus vaikuttavat myöntämiseen. Myöntäminen edellyttää erityistä syytä kuten sairautta tai työttömyyttä. Vähennys voidaan myöntää myös suurten sairauskulujen perusteella. Tällöin vähennyksen edellytyksenä on lisäksi, että verovelvollisen ja hänen perheensä jäsentensä sairauskulujen määrä on vähintään 700 euroa (vuoden 2003 verotuksessa) ja samalla ainakin 10 prosenttia verovelvollisen puhtaiden pääoma- ja ansiotulojen yhteismäärästä. Myös tässä tapauksessa myöntämiseen vaikuttavat verovelvollisen ja hänen perheensä käytettävissä olevat tulot ja varallisuus.

Yksityislääkärin tutkimus- ja hoitokulut

Kela korvaa osan yksityislääkärin määräämistä tutkimus- ja hoitokuluista. Korvaus on 75 prosenttia sairausvakuutuksessa määritellystä tutkimus- ja hoitokulujen taksasta. Korvauksesta vähennetään omavastuu 13,46 euroa (vuonna 2004). Peritty taksa voi ylittää sairausvakuutuksessa määritetyn taksan, jolloin ylimenevästä osasta ei makseta korvausta.

Korvausta voi hakea esimerkiksi yksityislääkärin määräämistä laboratoriotutkimuksista, sairaanhoitotoimenpiteistä ja fysioterapiasta. Samalla kertaa määrättyistä tutkimuksista ja hoidoista peritään yksi omavastuu poikkeuksena fysioterapia, josta peritään erillinen omavastuu. Yhdestä tutkimus- ja hoitosarjasta korvataan enintään 15 hoitokertaa.

Korvausta haetaan Kelalta toimittamalla sinne tutkimus- ja hoitomääräys (tutkimus ja hoito SV 3, laboratoriotutkimus SV 3a, fysioterapia SV 3F tai vastaava Kelan hyväksymä lomake) sekä maksukuitti ja korvaushakemus. Hakuaika on kuusi kuukautta maksun suorittamisesta. Tutki-

mus ja hoito tulee olla suoritettu vuoden kuluessa lääkärin määräyksestä.

Yksityislääkäripalkkiot

Kela korvaa osan yksityislääkäripalkkioista. Korvaus on 60 prosenttia sairausvakuutuksessa määritellystä yksityislääkäripalkkion taksasta. Peritty taksa voi ylittää sairausvakuutuksessa määritellyn taksan, jolloin ylimenevästä osasta ei makseta korvausta.

Korvausta haetaan Kelalta toimittamalla sinne lääkärinpalkkiolomake SV120 tai vastaava Kelan hyväksymä lomake sekä maksukuitti ja täytetty korvaushakemus. Korvausta on haettava Kelan toimistosta kuuden kuukauden kuluessa maksun suorittamisesta.



Lasten suusta:

- Suurin ero naisten ja miesten välillä: naisilla on enemmän järjestystä ompelutarvikkeissa, kun taas miehillä on enemmän varustuksia kuin naisilla. Naisilla on koreja ja miehillä salkut.
- Ihminen on tajuton, kun hän unohtaa kaikesta mitä on oppinut koulussa.
- Jos isän siemen ei kohtaa äidin munasolua, niin siitä tulee vain tavallinen munakas.
- Joillakin miehillä on karvaa selässä. Erietyisesti rikollisilla ja uimavahdeilla.
- Kun tulee murrosikään niin vartalo muuttuu niin paljon, ettei sitä melkein enää tunnista. Pojat saavat kasvuja, kun taas tytöistä tulee pehmeämpiä. Sitten huomaa, että tyttöjä ja poikia voi käyttää erilaisiin tarkoituksiin.
- Se joka saa hyvän kasvatuksen, siitä tulee kiltti. Sellaisella joka saa huonon kasvatuksen on kivaa.